حیزب و کۆمەڵگا:

لە گروپی فشارەوە بۆ حیزبێکی سیاسی

سەعید ئەحمەد لە فارسییەوە کردوویەتی بە کوردی

ئەم نووسراوەیەی خوارەوە لە سەر بناغەی کورتەی بەشی یەکەمی قسەکانی نووسەر لە پلنیۆمی فراوانی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێران لە نۆڤەمبەری 1998دا، ئامادەکراوە. لێرەدا سەرباری هەندێ ڕوونکردنەوەی ئیزافی و تەکمیلی، سەرباسی "حیزب، حیزبییەت و دەسەلاتی سیاسی" خراوەتە سەر ئەم دەقە. ئەم باسە لەبنەڕەتدا پێشەکییەك بوو بۆ باسێکی دووروودرێژترو موشەخەستر لەم پلنیۆمەدا لەبارەی لایەنە تەشکیلاتی و شێوەکارییەکانی هەڵسووڕانی حیزبەوە، کە ئەم بەشەیان لەم دەقەدا نەهاتووە.

لەم کۆبوونەوەیەدا دەمەوێ لەبارەی ئاسۆی هەڵسووڕانی حیزبەوە قسە بکەم. کۆمەڵێك جەبهەو ئەرکی تازەمان لەبەردەمدایەو دەبێ تەعەهوداتێکی هاوبەش لەبەرامبەریاندا قبووڵ بکەین. پێویستە لەسەر ئەوە ڕێك بکەوین کە چۆن دەمانەوێ ڕووبەڕووی ئەم مەسەلانە ببینەوە. ئێمە دەبێ چاوەڕوانییەکی تازەمان لە خۆمان و کارەکانمان و حیزبەکەمان هەبێت. هەندێك لەم چاوەڕوانییانە لایەنی چۆنایەتی هەیەو هەندێکیشی چەندایەتی. هەم دەبێ پێ بنێینە ناو کۆمەڵێك مەیدانی تازەوەو هەم تەوژم و خێرایی هەڵسووڕان و جموجۆڵی خۆمان زیاتر بکەین، چونکە مەسەلەکانیش لەدەرەوەی ئێمەدا تەوژمیان وەرگرتووە. دەبێ مەوداو ئەبعادی هەڵسووڕانی خۆمان زۆر فراوانتر بکەینەوە.

ڕێگایەکی بیست ساڵە

هاوڕێیان، ئەمرۆ بە چەند هەفتە پێش و پاشەوە یادی بیست ساڵەی دامەزراندنی یەکێتی تێکۆشەرانی کۆمۆنیست (اتحاد مبارزان کمونیست)ـە. ئەم مەسەلەیە پەیوەندی هەیە بە باسەکەی ئەمرۆمەوە، چونکە دەمەوێ ڕێگایەك کە لانی کەم لە مێشکی مندا وەکو کەسێکی سۆسیالیست لەم بیست ساڵەدا، لە دامەزراندنی یەکێتی تێکۆشەرانی کۆمۆنیستەوە تا ئەمرۆ، بڕیوومانە ڕوون بکەمەوە، ڕەنگە بەمە بتوانم باسەکەم مەفهومتر بکەمەوە. بەڵام سەرەتا ڕێگەم بدەن لێرەدا پیرۆزبایی یادی بیست ساڵەی دامەزراندنی یەکێتی تێکۆشەرانی کۆمۆنیست لە هاوڕێ حەمیدی تەقوایی بکەم. ئێمە ئەم دووانە یەکێتی تێکۆشەرانی کۆمۆنیستمان دامەزران. بەڵام بۆ من ئەوە زۆر ڕۆشن بوو کە ئەگەر من نەبوایەم حەمید هەر ئەم کارەی ئەکرد، بەڵام ئەگەر ئەو نەبوایە من خۆم ئەم کارەم نەئەکرد. دەمەوێ ئەوە بڵێم و جەختی لەسەر بکەم کە قەدردانیی من لە هاوڕێ حەمیدی تەقوایی بێ پایانە (چەپڵەی دووروودرێژی ئامادەبووان).

لەڕوانگەی منەوە لەماوەی ئەم بیست ساڵەدا ڕێگایەکمان بڕیووە کە تایبەتمەندی و خاڵی وەرچەرخانەکانی لەڕووی سیاسی، تیۆری و میتۆدۆلۆژییەوە دەکرێ ڕوونبکرێتەوە. ئەمە ڕێگایەکە کە بەبڕوای من دەبێ بەهۆشیارییەوە درێژەی پێبدرێت. دەرکی بکەین. وەبەتایبەتی پێم وایە دەبێ هەمیشە قۆناغەکانی دواتری بدۆزینەوە. چونکە ڕاوەستان لە خاڵێکدا، لەکاتێکدا هەلومەرجی بابەتی و پێداویستییەکانی گەشەی بزووتنەوەکەمان دەگۆڕێت، دەبێتە هۆی ئەوەی کە ئینسان دوابکەوێت و تەریك بکەوێتەوە. هەر بزاوتێکی سیاسی دەبێ لەگەڵ مێژووی خۆی و شانبەشانی مێژووی سەردەمی خۆی بچێتە پێشەوە. دەبێ ڕێچکەیەك بۆ خۆی دیاری بکات.

بەبڕوای من ئەمرۆش لەبەردەروازەی قۆناغێکی تازەی ئەم ڕێچکەیەداین. لەم قۆناغە تازەیەدا چاوەڕوانیی تازەو ئەرکی تازەمان بۆ دێتە پێشەوە. ئامادەکردنی خۆمان وەکو کەسانێکی دیاریکراو بە پێشینەو کۆمەڵێك تایبەتمەندی دیاریکراوەوە بۆ پێشوازیکردن لەو ئەرکانەی کە ئەم قۆناغە تازەیە دەیخاتە ئەستۆمان، پێویستی بەوە هەیە کە ڕوحی ئەم قۆناغە تازەیە دەرك بکەین و خۆمان لەگەڵیدا بگونجێنین. ئەگەر بمانەوێ ناوێك لەم قۆناغە بنێین، ڕەنگە بتوانین بڵێین ئەمە قۆناغێکە کە ئێمە تیایدا خەریکین پەیوەندی نێوان حیزب و کۆمەڵگا ئەدۆزینەوە. قۆناغێك کە تیایدا لە پەیوەندی نێوان حیزبی کۆمۆنیستی و کۆمەڵگا ورد ئەبینەوەو دەمانەوێ میکانیزمەکانی کاریگەری دانانی حیزب و کۆمەڵگا لەسەر یەکتری زیاتر بناسین و بەدەستیەوەی بگرین.

لە سەردەمی ڕێك پێش شۆڕشی 57دا (شۆڕشی 1979ی زاینی ئێران–وەرگێڕ)، مەسەلەی سەرەکی لەبەردەم ئێمەدا، مەبەستم ئەو گرۆپەیە کە حەمیدی تەقوایی و من و هاوڕێیانێکی دیکە لەدەرەوەی وڵات هەمانبوو، مەسەلەی "کۆمۆنیزم و مارکس" بوو. بۆ ئێمە ئەو پرسیارە مێژینەییە لەگۆڕێ بوو کە مارکسیزم لەڕاستیدا چی دەڵێت و ئەو جەمسەرە کۆمۆنیستییانەی کە بەواقعی لەو کاتەدا هەبوون تا چ ڕادەیەك پەیوەندییان بە

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

مارکسزمەوە هەبوو. لەروانگەی ئێمەوە کۆمۆنیزمی چین، سۆڤێت، ئەلبانیا، کۆمۆنیزمی ترۆتیسکیستەکان، کۆمۆنیزمی مارکس نەبوو. یەکەمین پرۆسەیەك کە ئێمە برپمان و دواتر خۆی لە کاراکتەری یەکێتی تێکۆشەرانی کۆمۆنیستدا بەرجەستەکرد، هەلۆێستەکردن و جەختکردنی ئێمە بوو لەسەر مارکسیزمی راستەقینەو شۆرشگێر. خەسلەتی جیاکەرەوەی یەکێتی تێکۆشەرانی کۆمۆنیست مارکسیست بوونی ئەو بوو. مارکسیست بوونی دامەزرێنەرانی بوو. بە سەرهەلدانی شۆرش، پرسیاری پەیوەندی نێوان "کۆمۆنیستەکان و شۆرش" هاتە ئاراوە. یان بەواتایەکی دیکە، پەیوەندی کۆمۆنیستەکانی ئێران بە شۆرشی ئێرانەوە. سەرنجی ئێمە چووە سەر مەسەلەکانی ئەم مەیدانە. چینە کۆمەلایەتی یەکان لەم شۆرشەدا چی ئەکەن، ئێمە دەبێ چی بکەین، هێزی شۆرش لەکوێدایە، ماهییەتی شۆرشەکە چی یە. دەولەت چی یە، بنەماکانی مامەلەکردن لەگەل حیزبە بورژواییەکان کامانەن، مەسەلەی زەوی وزار چ جیۆشوێنێکی هەیە، شێوەی هەلوێست وەرگرتن لەبەرامبەر دەولەتی کاتی، لەبەرامبەر رەوتی ئیسلامی و بالەکانیدا چی یە، وە بەمانەیەك ئەم پرسیارەی کە وەکو کۆمۆنیست دەبێ لەم شۆرشەدا "چی بکەین". ئەمانە ئەو مەسەلانە بوون کە چووینە سەریان. لەدریژەی ئەم باسانەداو لەجەرگەی باسی شۆرشداو لەسەر بنچینەی ئەو هەلومەرج و ئیمکاناتانەی کە شۆرش هێنایە ئاراوە، مەقولەی حیزبی کۆمۆنیست هاتە ئاراوە. بەواتایەکی دیکە مەسەلەی "کۆمۆنیزم و حیزب" هاتە ئاراوە. تێزی ئێمە ئەوە بوو کە ئەنجامی ئەم پرۆسەیە، واتە بەرهەمی هەول و کۆششەکانی رێکخراوێکی مارکسیستی وەکو ئێمە لە جەرگەی شۆرشدا، دەبێ پێکهێنانی حیزبێك بێت کە بەمانای واقعیی وشە، وەکو حیزبی چینی کرێکار، حیزبی کۆمۆنیست، سەیری شۆرش بکات. ئەوەی کە دەبێ قۆناغی پێش حیزب کۆتایی پێبێت. ئەگەر لەبیرتان بێت ئەمە قۆناغێك بوو کە تیایدا قسەوباس لەسەر هەندێ پرسیاری لەم بابەتە چەقی بەست کە حیزب چییە، پێشمەرجەکانی چییە، بەرنامە چی جێگایەکی هەیە تیایدا، رەخنەی ئێمە لە تیۆری پەیوەند چییەو...تاد. بە پێکهاتنی حیزبی کۆمۆنیست ئەم باسانە تێپەرێنرا. دوای پێکهاتنی حیزب، مەسەلەیەك کە هاتەگۆر، مەسەلەی پەیوەندی نێوان کۆمۆنیزم و چین(گبقە–و)، یان حیزب و چین بوو. ئەوە شتێکی سروشتی بوو کە بە پێکهاتنی حیزب، مەسەلەی پەیوەندی حیزب لەگەل بابەتی کارەکەی لە کۆمەلگادا، واتە چینی کرێکار بێتە ئاراوەو باسی ئێمە لەسەر پەیوەندی نێوان حیزب و چین چەقی بەست. ئەم باسانە لە باسی شێوەکار لە کۆنگرەی یەکەمی یەکێتی تێکۆشەرانی کۆمۆنیستەوە لە کوردستان بەشێوەیەکی جدی و بەنووسراو دەست پێدەکات و تا باسی کۆمۆنیزمی کرێکاری درێژەی دەبێت.

بە هاتنەگۆری باسی کۆمۆنیزمی کرێکاری باسەکە لە پەیوەندی رێکخراوەیی–عەمەلی لەگەل چینی کرێکار واوەتر رۆیشت. ئەمە هاوکاتە لەگەل دەستپێکردنی کۆتایی هاتنی جەنگی سارد و دەستپێکردنی سەردەمێکی تازە کە بورژواکان ناویان لێنا "کۆتایی هاتنی کۆمۆنیزم". لە گەران بەدوای بنەماکانی بزووتنەوەکەی خۆمان و جیاوازییەکانی لەگەل ئەو کۆمۆنیزمەدا کە خەریکبوون کۆتایی هاتنەکەیان رائەگەیاند، پەیوەندی نێوان کۆمۆنیزم و چینی کرێکار لەئاستێکی بنەرەتی تردا بووە جێگەی سەرنجی ئێمە. پەیوەندی تیۆری لەگەل چین (گبقە–و)، پەیوەندی حیزب لەگەل چیندا، پەیوەندی مەسەلەی سۆڤێت لەگەل چینی کرێکاردا، پەیوەندی شکستەکانی پێشوو بە دابرانی کۆمۆنیزم لە چینەکە، پەیوەندی حیزب و چین، ئەمجارەیان بەمانای یەکێتی یەك کە حیزب دەبێ لەگەل چیندا پێکی بهێنێ، یەکگرتنی حیزب لەگەل چیندا، جێگای کرێکار لە حیزبدا، خەسلەتی کرێکاریی خودی سۆسیالیزم و تەنانەت خەسلەتی کرێکاریی تیۆری مارکسیزم. تیروانین بۆ مێژووی کۆمۆنیزم و سۆسیالیزمی هاوچەرخ لە دەریچەی ململانێی چینایەتی و ئینتیمای چینایەتی ئەو مەیلانەوە کە ئیدعای کۆمۆنیزم دەکەن، ئەمە لایەنە جیاجیاکانی باسی کۆمۆنیزمی کرێکاری بوون. نازانم چەند کەس لە ئێوە لە سیمیناری یەکەمی کۆمۆنیزمی کرێکاریدا (10 سال بەرلەئێستا) ئامادەبوون. لەوێدا یەکێك لە باسە سەرەکییەکانی من ئەوە بوو کە مەقولەی کرێکار نەك وەك بابەتێکی کار، بەلکو مەوجودییەتی کرێکار وەکو دیاردەیەکی کۆمەلایەتی لەجەرگەی تیۆری چەوسانەوەدا دەچێتە نێو بناغەکانی مارکسیزمەوە. مارکس سەرەتا کۆمەلگای بەبێ چینەکان راڤە نەکردووە تا دواتر چینەکان وەکو جەنگاوەرانێك کە رووبەرووی یەکترین بکاتە نێو باسەکەیەوە. چین لەنێو خودی تیۆری چەوسانەوەی مارکسدایە. چین لەنێو خودی تیۆری گۆرانی مارکسدایە.. چین لەنێو خودی تیۆری مەعریفەی مارکسدایە. ئەمە ئەو سەردەمە بوو کە ئێمە کۆمۆنیزمی خۆمان بە رۆشنی، بەشێوەی مانیفێست، بە کۆمۆنیزمی پرۆلیتاری، یان کۆمۆنیزمی کرێکاری پێناسە کرد. لە یەك قسەدا رەوتی جیابوونەوەی نەزەریی ئێمە لە میرات و مێژووی سۆسیالیزمی بورژوایی، لە رووی تیۆری، لەئاسۆی کۆمەلایەتی ، لەبەرنامە، لە روانین بۆ مێژووی کۆمۆنیزم و لە لێکدانەوەی ئێمە بۆ ئەرکە

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

پراتیکییەکانی حیزبێکی کۆمۆنیستی، بە باسەکانی کۆمۆنیزمی کرێکاری تەکمیل دەبێت‌و ئێمە تازە لە خاڵی دەستپێکردنی دامەزراندنی حیزبێکی سیاسی دەخاڵەتگەر لەسەر بناغەی تێروانینی کۆمۆنیزمی کرێکاری قەرار دەگرین. کارێك کە بەپێکهێنانی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری دەستمان پێ‌ی کرد.
لە هەر دەورەیەکدا چەقبەستن لەسەر ئەم باسە تایبەتانە بووە مایەی بەهێزتر بوونمان. لە هەر دەورەیەکدا ئەم پرسیارە میحوەرییانەو ئەو وەڵامانەی کە دەیانخواست ئێمەیان دەبردە قۆناغێکی بەرزترو پراتیکێکی سیاسی بەهێزتر- چونکە ئەم پرسیارانە راست‌و مەوزوعی بوون‌و ئاوردانەوەی ئێمە لێیان ئەگەر کافیش نەبووبێت، لانی کەم لەرووی جیهەتگیرییەوە دروست بووە. ئەمڕۆ، لەدرێژەی ئەو باسانەداو لەدرێژەی رەوتی پێکهاتنی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێراندا کە بەرهەمی دانەدانەی ئەو باسانەو خۆ- رۆشنکردنەوانەیە کە ژماردمن، کۆمەڵێك پرسیاری تازە لەبەمبەرماندا قوت دەبێتەوە کەدەبێت بەهەمان شێوە، وەکو پێشووو بەهەمان گوروتین‌و جدییەتەوە وەڵام لە ئێمە وەربگرنەوەو ئەم وەڵامانە ببنە رێنمای پراتیکی سیاسیمان. باسەکانی "حیزب‌و کۆمەڵگا" و "حیزب‌و دەسەڵاتی سیاسی" لەروانگەی منەوە ئەو باسانەن کە هەوڵ ئەدەن پەنجە بخەنە سەر ئاستەنگەکانی بەردەم بوونی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری بە حیزبێکی پڕاوپڕی سیاسی‌و ئەم ئاستەنگانە لەسەر رێگای لابەرن.

حیزب‌و حیزبییەت‌و دەسەڵاتی سیاسی

ئەمە یەکێك بوو لە باسە سەرەکییەکانی بەرنامەکاری کۆنگرەی دووەم، ئەو شتەی کە رێکخراوێك دەکاتە حیزبێکی سیاسی‌و لە گروپەکانی فشار، کۆڕوکۆمەڵە فیکری، فیرقە عەقیدەییەکان، ناوەندە ئەدەبی‌و چاپەمەنییەکان‌و تۆڕی کۆڕوکۆمەڵەکان جیای دەکاتەوە، لەپلەی یەکەمدا پەیوەندی ئەو رێکخراوەیە بە دەسەڵاتی سیاسییەوە. چ وەکو چەمکێك لە بیرکردنەوەی ئەو رێکخراوەیەداو چ وەك واقعییەتێك لەژیان‌و پراتیکی ئەو رێکخراوەدا. مەبەستم لە دەسەڵاتی سیاسی تەنها دەسەڵاتی دەوڵەتیی نییە. تەنها گرتن‌و بەدەستهێنانی دەسەڵاتی دەوڵەتیم مەبەست نییە. ئەمەیان مەسەلەیەك نییە کە رۆژانە رووبدات. بەڵکو مەبەستم لە توانای رێکخراوێکە بۆ کۆکردنەوەی هێزو کاریگەری دانان لەسەر هاوکێشەکانی دەسەڵات لە کۆمەڵگایەکدا. ئەوەی کە ئەم رێکخراوە ببێتە رێکخراوێکی ئەوتۆ کە قورساییەکی گەورەی هەبێت لەدیاریکردنی چارەنووسی سیاسی کۆمەڵگادا. کاتێك دادوبێداد لە نەبوونی حیزبی چینی کرێکار لەکۆمەڵگایەکدا ئەکەین، مەبەستمان ئەوە نییە کە هیچ جۆرە گروپێکی کۆمۆنیستی لەو کۆمەڵگایەدا نییە، بڵاوکراوەو رادیۆی کۆمۆنیستی تێیدا نییە، کۆڕوکۆمەڵ‌و تۆرە سۆسیالیستییەکانی کرێکاران‌و گرێخواردو لەگەڵ رێکخراوە چەپ‌و کۆمۆنیستەکان لەو کۆمەڵگایەدا نییە. بەڵکو مەبەست ئەوەیە کە چینی کرێکار بێبەشە لە حیزبێك کە لەمەیدانی سیاسەتی سەراسەریدا، لە ململانێ‌ی دەسەڵاتدا، نوێنەرایەتی بکات‌و رێکی بخات‌و هێزی ئەم چینە وەگەربخات‌و رێنوێنی بکات. بەبڕوای من پەیوەندی هەر رێکخراوێك بە دەسەڵاتی سیاسییەوە، پێوەری حیزبی بوون‌و نەبوونی کاراکتەری ئەو رێکخراوەیە. حیزب هەر ئەوە نییە کە رێکخراوو گروپێکی سیاسی‌و فیکری لەرووی چەندایەتییەوە ئەوەندە گەشەی کردبێت کەستوورێکی دیاریکراوی تێپەڕاندبێت. حیزب ئەو رێکخراوەیەیە کە چووەتە نێو مەیدانی ململانێ‌ی دەسەڵاتەوە. چووەتە نێو گەمەی سیاسەتەوە لەئاستێکی کۆمەڵایەتیدا. ئەو رێکخراوو دامەزراوەی کە لەدەرەوەی گەمەی سیاسەتی سەراسەری‌و لەدەرەوەی ململانێ‌ی واقعی لەسەر دەسەڵات‌و دیاریکردنی دەسەڵاتداران لە کۆمەڵگادا دەژی، ئەو رێکخراوەیەی، کە چ بەپێ‌ی بڕیاری هۆشیارانەی خۆی بێت یان بەهۆی تایبەتمەندی‌یە چەندایەتی‌و چۆنایەتییەکانی خۆیەوە بێت، بکەوێتە دەرەوەی ئەم ململانێیە، حیزبێکی سیاسی نییە. لەسبەینێ‌ی 22ی بەهمەنی 57 (مەبەست لە شۆڕشی 1979ی زایینی ئێرانە- و) هێزێکی مەزن لەدەوری فیدائی (چریکە فیدائییەکانی خەڵکی ئێران- رێکخراوێکی چەپ بوو لەوسای ئێراندا -و) کۆبووەوە. بۆ حیزبێکی سیاسی ئەم هێزە ئامرازی دەخاڵەت کردنە لە دیاریکردنی چارەنووسی دەسەڵات لە دەورەیەکی دیاریکراودا. یان لەم کارەدا سەرئەکەوێت‌و هێزهاوسەنگییەکی نوێ دێنێتە ئاراوە، یان ئەم هێزە بۆ دەورەیەك لەدەست ئەدەیت. فیدایی سەرباری نفوزە فراوانەکەی لەدوای شۆڕشدا، بەڵام روخسارو تایبەتمەندییەکانی حیزبێکی سیاسی نەبوو. فیدایی سەرەنجام گروپێکی فشار بوو بەسەر برووتنەوەی میللی‌و حیزبە ناسیۆنالیستە سەرەکییەکانەوە لە ئێراندا. نەئاسۆی حیزبێکی سیاسی هەبوو، نەشانوشەوکەوتی ئەوی هەبوو، نەرەفتاو ئامانجەکانی ئەوی هەبوو. لق‌وپۆپە جیاجیاکانی فیدایی‌و

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

ئامۆژاكانیان لە راهی كارگەر (ڕێگای كرێكار–و) و گروپەكانی دیكەی وەكو ئەو، ئەمرۆش هەر ئەوەن: گروپی فشار بۆ سەر حیزبە سەرەكیترەكانی نێو كۆمەڵگا. پەراوێز كەوتنی ڕێكخراوە كۆمۆنیستییەكان لە ململانێی دەسەڵات لەنێو كۆمەڵگادا، ئێستا ئیتر لای هەمووان بووەتە شتێكی بەڵگەنەویست. تا ئەو رادەیەی كە ئەگەر وانەبێت دەبێتە مایەی سەرسورمانی چاودێران. بۆ زۆر كەس، بەتایبەتی و بەرلە هەركەسێك بۆ خودی ڕابەران و هەڵسووڕاوانی ئەم ڕێكخراوانە، كۆمۆنیزم نەك رەوتێكی خوازیاری دەسەڵات، بەڵكو فیرقەی ئەو كاهینانەیە كە ئاگری مەشغەڵی حەقیقەتە چینایەتییەكان و ئامانجە ئینسانییەكان بۆ نەوەكانی ئایندە بە گەشاوەیی ئەهێڵنەوە. خزمەتكارانی سوورپۆش و متەوازع و بێئیدعای پەرستگای مێژوون، قوربانیانی هەمیشەیی كۆنەپەرستین، زیندانیانی سیاسی ئەبەدین، كەسانێكن كە هەمیشە راستییەكانیان بەو جەماوەرە وتووە كە گوایە ئەوان هەمیشە ڕێگایەكی دیكە و رابەرانێكی دیكەیان هەڵبژاردووە.
دیدی ماركسیستی، دیدی كۆمۆنیستی كرێكاری، بۆ تەحەزوب ئەمە نییە. ئەركی ئێمە پێكهێنانی حیزبێكی سیاسی كۆمۆنیستی كرێكارییە. لەماوەی ئەم بیست ساڵەدا ئێمە بڵاوكراوە ماركسیستییەكانمان دەركردووە، ئاڵای ئامانج و بەرنامە كۆمۆنیستییەكانمان هەڵكردووە، ڕێكخراوەگەلی گەورە و بچووكمان دروست كردووە، دیعایەو تەحریزی كۆمۆنیستیمان كردووە. بەڵام ئەركی ئێمە پێكهێنانی حیزبێكی سیاسییە كە لەچەقی ململانێی دەسەڵاتی نێو كۆمەڵگادا ئاڵای كرێكار، ئاڵای یەكسانیخوازی و ئازادیخوازی هەڵبكات و بەشێوەیەكی بابەتی خۆی لایەكی ئەم ململانێیە بێت و شانسی سەركەوتنی هەبێت لەم ململانێ سیاسیەدا. كۆمۆنیزم بۆ گۆرانكارییە. گۆرینی كۆمەڵگای بۆرژوایش وایپێویست ئەكات كە چینی كرێكار لە ململانێی دەسەڵاتدا سەركەوێت. كۆمۆنیزمی كرێكاری دەبێ ببێتە حیزبێكی سیاسی لە كۆمەڵگادا. ئەم بیرۆكە سەرەتایی و بەڵگەنەویستەی مانیفێستی كۆمۆنیست، وەك هەموو بیرۆكەكانی مانیفێست، وەك دیدی رەخنەگرانەی ماركس، دەبێ لەژێر وێرانەی تەحریفات دەربكێشرێتە دەرەوە. هەر ئەو بۆچوونە دژێوانەی كە شۆرشی كۆمۆنیستی و كۆمەڵگای سۆسیالیستییان حەواڵەی ئایندەیەكی دوورو دنیایەكی دیكە كردووەو ئینكارییان لە دەمودەستی و مەتلوبییەت و ئیمكان بوونی ئەمرۆی ئەو كردووە، تەحەزوبی كۆمۆنیستی كرێكاری، واتە خۆنواندنی كۆمۆنیزمی كرێكارییشیان وەكو حیزبێكی سیاسی خوازیاری دەسەڵات، بەشێوەی جۆراوجۆر رەتكردۆتەوە و بە نامومكین و نامەتلوب لە قەڵەمیان داوە.
بەڵام ئەوەی كە مانا دەبەخشێتە هەڵسووڕانی كۆمۆنیستی ئێمە، ڕێك هەر ئەم پێكهێنانی حیزبی كۆمۆنیستی كرێكارییەیە كە لەئاستی هەموو كۆمەڵگادا، لە مەیدانی ململانێ لەسەر یەكلاكردنەوەی دەسەڵاتی سیاسی كۆمەڵگادا، خۆی بنوێنێ. حیزبێك كە كرێكارو، هەر ئینسانێكی لایەنگری ئازادی و یەكسانی، بتوانێ پێوەی پەیوەست بێت و لەوە دڵنیابێت كە لەڕێگای ئەوەوە دەتوانێ بەكردەوە و بەواقعی كاریگەری لەسەر كۆمەڵگاكەی خۆی، دەوروبەرەكەی خۆی و چارەنووسی ئینسانەكانی سەردەمی خۆی دابنێت.
ئەگەر شتێك بیەوێت ناوەرۆكی هاوبەشی قۆناغە جیاجیاكانی هەڵسووڕانی ئێمە لەم بیست ساڵەدا بەیان بكات، هەوڵدانە بۆ فەوارەدان بە كۆمۆنیزمێكی كرێكاری كە نەك لە پەراوێزی كۆمەڵگا، بەڵكو لە چەقی سیاسەتی كۆمەڵگادا، لە جەرگەی جەنگی دەسەڵاتدا، چینی كرێكار بهێنێتە مەیدان و نوێنەرایەتی بكات.

میكانیزمە كۆمەڵایەتییەكانی دەسەڵات

چوونە سەر باسی دەسەڵاتی سیاسی لەپلەی یەكەمدا مەقولەیەكی كۆمەڵایەتیە، ململانێ لەسەر دەسەڵاتی سیاسی داهێنانی كۆمۆنیستەكان نییە. كۆمەڵگا بۆ دەستاودەست پێكردنی دەسەڵاتی سیاسی كۆمەڵێك میكانیزمی هەیە. دیعایەو وروژاندن و سازدان داهێنانی ماركسیزم نییە. زەبروزەنگ، خرۆشان، یاخی بوون، جەنگ، هیچ یەكێك لەمانە داهێنانی سۆسیالیزم و بزووتنەوەی سۆسیالیستی نییە. دەوڵەت، سەرنگونی و شۆرش، هیچ یەكێكیان داهێنانی كۆمۆنیستەكان نییە. ئەمانە دیاردەو میكانیزمی كۆمەڵایەتین، ئەوە تایبەتمەندییە بابەتییەكانی كۆمەڵگایە كە بە كۆمۆنیستێك دەڵێت چۆن دەكرێت دەسەڵات بگرێت، كەی و لە چ كاتێكدا دەكرێ دەسەڵات بگرێت، لە چ سەردەمانێكدا دەتوانرێ بیگرێت، نەك بەرنامەی لەپێشدا دارێژراو و ڕێورەسم و ئەوشتانەی لای ئێمە خۆمان پەسەندە. ئێمە داهێنەری مەنجەنیقە سیاسییە تازەكان نین بۆ گرتنی قەڵاكانی مێژوو. ئەگەر بەدەستهێنانی دەسەڵات مەسەلەی ئێمەیە، یەكەمین پرسیار ئەمەیە: میكانیزمە كۆمەڵایەتییەكانی بەدەستهێنانی دەسەڵات، میكانیزمەكانی بەهێزبوون و سەركەوتن لە قەڵەمڕەوی سیاسیدا، لە كۆمەڵگای هاوچەرخدا چییە؟ ئەمە باسێكی زۆر مەلموسە. ڕێگە بدەن بپرسین لەم دنیایەدا چۆن دەكرێت قسە بۆ ئینسانگەلێكی زۆر بكرێت. چۆن دەكرێت

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

ئینسانگەلێکی زۆر یەکگرتووو رێکخراو بکرێت. چۆن دەکرێت بزووتنەوەیەك دروست بکرێت کە کاریگەری لەسەر بیروبۆچوونی ئیشسانەکان لەئاستێکی فراواندا دابنێت. چۆن دەکرێت بچیتە شەڕی بیروبۆچوونی زاڵ. ئەم بیروبۆچوونە زاڵە لەجیهانی ئەمرۆدا چۆن دروست دەکرێت‌و خەڵکی پێ قانع دەکرێت. میکانیزمەکانی کامانەیەو چۆن دەکرێ بچیتە جەنگیان. چۆن دەکرێت لە جیهانێکدا بەم تایبەتمەندییە بەرهەمهێنانەوە، بەم تایبەتمەندییە سیاسی، سەربازی، ئینفۆرماتیك، کەلتووری، تەعلیمییەوە، ببیتە هێزێك کە بتوانێ کاریگەری لەسەر ژیان‌و ئیرادەی ملیۆنەها ئینسانی ئەندامی چینی کرێکارو، ئەو جەماوەرە فراوانەی خەڵك دابنێت کە ئازادی‌و یەکسانییان دەوێت، وە بیانهێنێتە مەیدان‌و بە ئاراستەیەکی راستدا رێنوێنییان بکات؟ ئەگەر حیزبی سیاسی کۆمۆنیستی کرێکاری بیەوێت کارێك لەم دنیایەدا بکات، دەبێ بەهێز بێت، دەبێ بەهێز ببێت، دەبێ ئەوەندە بەهێز ببێت کە بۆرژوازی ئەمرۆ لەجیهانەکەی خۆیدا بەشکست بهێنێ. ئەمە قسەی دێرینی مارکسە کە بۆ گۆڕینی شتێك، تەنانەت بۆ نابودکردنیشی، دەبێ بزانیت چۆن کار دەکات. دەبێ یاساکانی حەرەکەتی بناسین. ئەوە ئێمە نین بریار ئەدەین کە چۆن دەکرێت لەجیهانی ئەمرۆدا ببینە هێزێکی بەتوانای سیاسی. خودی کۆمەڵگا بەپێی تایبەتمەندییەکانی میکانیزمەکانی ژێرەوژوورکردنی خۆیشی دیاری دەکات. دەبێ ئەم میکانیزمانە بناسین. ئەو میکانیزمانەی کە رێگە بە ئێمە، بزووتنەوەو حیزبی کۆمۆنیزمی کرێکاری، ئەدات کە گەشە بکەین، نفوز پەیدا بکەین، هێز کۆبکەینەوە، شۆڕشی پێبکەین، دەسەڵات لەدەستیان دەربێنین‌و، بەرنامەی خۆمان پیادە بکەین.

کاتێك قسە لە میکانیزمەکانی خودی کۆمەڵگا ئەکەین مەبەستم لە میکانیزمە قانوونییەکانی کۆمەڵگا نییە. راپەرین‌و شۆڕش میکانیزمەکانی کۆمەڵگای هاوچەرخن بۆ گۆڕانکاری. خرۆشان، یاخی بوون، جەنگ، میکانیزمەکانی کۆمەڵگای هاوچەرخن بۆ گۆرانکاری بەلام دەرمانخواردکردنی نەیاران لەدەعوەتی نان خواردندا، شێوازێکی گونجاوی ئەم کۆمەڵگایە نییە. لەکاتێکدا کە مەئمونی خەلیفەی عەباسی دەکرا چەندین جار ئەم شێوەیە بگرێتە بەر. لە سلسلەی سەربەداران، هەڵبەتە مەبەستم گروپی یەکێتی کۆمۆنیستەکانی ئێران نییە، یەکێك لە پادشاکان ئاوا دێتە سەر کار کە میر بە چەقۆی قەسابیەکەی دەکوژێت‌و خۆی دەکاتە پاشا. بەلام ئێمە ئەم رێگایانەمان لەپێش نییە. ئێمە خەریکە ئەچینە ناو دەورەیەك لە ژیانی حیزبەوە کە مەسەلەی نفوزی سیاسی لە کۆمەڵگادا، ئامادەبوون لەشەڕی دەسەڵاتداو بەدەستەوە گرتنی ئامرازەکانی گواستنەوەی هیز لە کۆمەڵگادا، بەشێوەیەکی جدی بۆمان دێتە پێشەوە. ئەو ئامرازو قەڵەمرەوانەی کە بەپێی تایبەتمەندییەکانی کۆمەڵگای هاوچەرخ بەدەستەوە گرتنیان‌و چوون بۆ ناویان بۆ هێزێك کە بۆ گۆڕینی کۆمەڵگا خەبات ئەکات، خۆلادانی تیا نییە، ئێمە لەئێستادا نەختێك دەستمان بۆ ئەم ئامرازانە بردووە، بەلام وادێتە پێش چاو کە جاروبار لە توانای خۆمان سەرسام‌و تەنانەت نیگەران ئەبین. لەسەرکەوتنەکانی خۆمان ئەترسین‌و رائەکەینەوە بۆ ماڵ‌و لەپشتی دایکمانەوە خۆمان حەشار ئەدەین. هەندێ کەس هەست بەنامۆیی ئەکەن لەگەڵ ئەم جموجۆڵ‌و خۆنواندنە سیاسیەدا، کۆمۆنیزمێك کە لە گەرەك‌و کۆروکۆمەڵەکاندا دیعایەو تەحریز دەکات، کۆمۆنیزمێك کە لە مەوعیدە رێکخراوەییەکان‌و کۆبوونەوە بچووکە نهێنییەکاندا ئامادەیە، بۆیان ئاشناو خۆییە، بەلام بەو کۆمۆنیزمەی کە ئالاکەی خۆی لەناوەراستی شار دابکوتێت، کۆمۆنیزمێك کە وەها هەمووان ببینن‌و بەرەسمی بناسن کە ئەو کرێکارەیش کە حیزب لە کۆڵانەکەیاندا نییە راستبێتەوەو بیەوێت بەم کۆمۆنیستانەوە پەیوەست بێت، عادەتیان نەکردووە. بەلام لەدەرەوەی ئەم پەنجەرەیەدا جەنگی دەسەلات هەموو رۆژێك لەئارادایەو، هەمیشە کەناڵ‌و شێوازی تازە لەم جەنگەدا پەیدا دەبێت. دەخالەتکردنی ئێمە لە مەسەلەی دەسەلاتی سیاسیدا ئەوە دەخوازێت کە ئێمە بچین بە شوێن میکانیزمە کۆمەلایەتییەکانی دەسەلات لە کۆمەڵگای هاوچەرخدا. ناسین‌و لەویش گرنگتر بەدەستەوەگرتنی ئەم ئامرازو شێوازانە بێگومان شتێکی سادە نییە. بەلام دەستنیشانکردنی ئەو شێوازانەی کە بێهیچ دوودڵییەك بەکار حیزبێکی کۆمۆنیستی کرێکاری سەردەمی ئێمە نایات کارێکی زۆر دژوار نییە.

"نەرێتی کلاسیکی کۆمۆنیستی" یان میراتی سەرکوت‌و تەریك کەوتنەوە

هەر حیزبێکی کۆمۆنیستی تا نەبێتە حیزبێك کە دەست بۆ ئەم شێوەو شێوازە کۆمەلایەتییانە ببات بەدەسەلات ناگات. لەلایەکی دیکەشەوە لە هەموو رەوتەکانی دیکە بۆ دەستبردن بۆ ئەم ئامرازانە نائامادەترەو توانای کەمترە. ئەوەی کە بەسەر کۆمۆنیزمدا

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

هاتووە ئەوەی کە بۆرژوازی توانیویێتی بەسەپاندنی چەندین شکستو سەرکوتو گوشاردانانی رۆژانە لەسەر کۆمۆنیستەکان، کۆمۆنیزم، واتە یەکێك لە حیزبەکانی خوازیاری دەسەڵاتی سیاسی لە کۆمەڵگادا کە سەدویەنجا ساڵ بەرلەئێستا هەر بەم میکانیزمانە هەولی ئەدا کە دەسەلات بەدەست بهێنێ، بکاتە فیرقەیەکی نیمچە-مەزهەبی پەراوێزکەوتوو کە ژیانی سیاسی خۆی لە گۆشەیەکی کۆمەڵگادا پێناشە دەکاتو ئاسنامەی خۆی لەو گۆشەیەدا پەیدا دەکاتو لەبنچینەدا خۆی نایەوێ ئیتر لەم گۆشەیە بێتە دەرەوە. وەك ئەو ئۆرگانیزمو ڤایرۆسانەی کە لە سەهۆلبەندانێکی گەورەدا خۆیان لەگەڵ ئەو سەرمایەدا رائەهێننو بەزیندویێتی دەمێننەوە، بەلام پاش تەواوبوونی سەهۆلبەندانەکەو گەرم بوونی کەشوهەوا، ئیتر ناگەرێنەوە بۆ خۆزەتاوو گەرما، بە سەهۆلبەندان رادێنو ئیتر تەنها لەو کەشوهەوایەدا دەژین. ئەو ئیجبارە دەرەکی یەی کە رۆژێك ئەو ئۆرگانیزمەی ناچار کرد لەپێناوی مانەوەدا خۆی لەگەڵ ئەو هەلومەرجە نالەبارەدا بگونجێنێ، دوای دوو سێ سوور (دەورە) دەبێتە شێوەی ژیانی زاتی (ژاتی) خودی ئەو ئۆرگانیزمە. دەبێتە بەشێك لە وجودی ئەو، نەرێتی خودی ئەو، ئاسنامەی خودی ئەوو ئیتر تەسەوری ژیانێکی دیکەی جگە لەمە دەبێتە شتێکی مەحاڵ. ئێمە کۆمۆنیستەکان لەژێر سەرکوتدا ژیاوین، پێیان وتووین ناتوانن بێنە دەرەوەو بەئاشکراو ئازادانە بچنە سەر مینبەرو بۆ خەلکی قسە بکەن. پێیان وتووین دەتوانن لەگەڵ هاورێکەی خۆتاندا لەگۆشەو کەنارێکدا، لە کوچەو کۆلانێکدا، بەنهێنی، شوێنێك کە هیچ کەسێك گوێی لە دەنگتان نابێت هەرچی یەکتان بوویت بەگوێی یەکتریدا بچپێنن. هەردووکتان ناچارن لەو گۆشەیەدا بژینو لەگەڵ یەکتریدا قسە بکەن، هەرچی یەکتان دەویت بەیەکتری بلێن، بە هەر زمانێك کە پێتان خۆشە، چەندێك پێتان خۆشە درێژەی پێبدەن. ئەوە فیرقەی خۆتانەو بەزمانی فیرقەیی خۆتان هەرچی یەکتان دەویت بەیەکتری بلێن. بەلام مۆلەتی ئەوەتان نییە کە لێرە، لەبەردەمی خەلك، لەبەردەمی کۆمەڵگادا دەم بکەنەوە. لەم پەراوێزەدا ئێمەو ئەمسالی ئێمە فێری ئەوە ئەبین کە حیزبی کۆمۆنیست لە ئامرازێکی خەباتەوە بکەین بە دالانێك بۆ هێلانەکردنو ژیان. وەسیلەیەك بۆ بوون، بۆ ژیان، کە دەبێ لەچوارچێوەی ئەو نەرێتەدا بژیت. ئەم نەرێتە سومبلو خوداو فریشتەی خۆی هەیە. بتو ئەخلاقیاتی خۆی هەیە. مێژوو نەریتو حەدیسو زمانو ئاخاوتنی خۆی هەیە، کار بەوە گەیشتووە کە دەلێی بۆ خودی ئەندامانی ئەم رەوتەش، کۆمۆنیزم ئامرازی خەبات نییە، بەلکو ئایینێکە کۆمەلە کەسێك کە بەهۆی سەرکوتو پروپاگەندەی فراوانی بۆرژوازییەوە لەدژیان بەژیان لە پەراوێزی کۆمەڵگادا مەحکوم کراون، ئەم کەسانە بۆ هەست بە شەرافەت کردنو مانابەخشین بەژیانی خۆیانو بۆ خۆ قانع کردن بەوەی کە خەریکی گۆرینی جیهانن، ئەم ئایینەیان بۆخۆیان داهێناوە. ئەم جۆرە کۆمۆنیستە هەرکاتێك لەم نەریتە لابدات، ئیتر دەبێتە شتێکی نامۆ لە کۆمەڵگادا، دەستو پێ سپی یە، هیچ کارەیە، کلاوی لەسەر ئەنێنو ئەیبنێرنەوە. کاتێك دێتە دەرەوە بۆئەوەی بڵێت من دەمەوێ شۆرش بکەم، کەسێك کە تا دوێنێ کارێکی بە مارکسیزمەوە نەبوو، مامۆستای راسترەوی زانکۆی لەندەن یان قوتابی بەکالۆریۆسی زانکۆی تەکنەلۆژی تەهرانە، وەیان کورە نوێژکەری فلان حاجی ئاغایە کە بۆ دەرس خوێندن بۆ فەرەنسایان ناردووە، دەستبەجێ لەبەردەمیدا قوت دەبێتەوەو دەلێت کاکە ئەم قسانەی تۆ لەگەڵ مارکسیزم ناکۆکە. بۆچی هەلومەرجی بابەتیو زاتی بۆ شۆرشەکەتان ئامادە بووە؟ وە کۆمۆنیستەکەی ئێمە دائەمێنێو دەلێت بەراستتە؟ ناکۆکە؟ وە دووبارە دەچێتە قاوغەکەی خۆیەوەو دەچێت بۆئەوەی لە فیرقەکەی خۆیدا لەبارەی هەلومەرجی بابەتیو زەینی شۆرشی کرێکاریو پێداویستی یەکانی هاتنی نۆبەی مێژوویی سۆسیالیزم لە ساڵی 3000دا قسەوباس بکات. کاتێك کۆمۆنیست پێدەنێتە مەیدانی دەسەلاتەوە یەنجا سەرزەنشتکەری کۆمەلایەتی لێ پەیدا ئەبێت کە بلێن کاکە نابێت. تۆ تیۆریکیت، ئێوە نەریتێکتان هەیە، ئێوە باوەرتان بە قانوونمەندیی مێژوو هەیە، ئێوە مارکستان هەیە. کوا چینەکەتان؟ وەبیرمانی دەهێنێننەوە کە ئێمە لەجنسێکی جیاین، کە ئێمە نابێت خۆمان لە باسی دەسەلات بدەین. کاتێك ئێمە ناوی دەسەلات ئەهێنین، هاواریان لێ هەلئەسێت کە ئای سەرکوتگەرو تۆتالیتەرەکان هاتن، ئەمە لەکاتێکدایە کە زیندانەکان هی خودی ئەوانە، دادگاکان هی خودی ئەوانە، ئەوانن کە خەلکی زیندانی ئەکەنو لێیان ئەدەن، کورەکانی ئینسان سووتاندن خودی ئەوان وەرێیان خستووە، جەنگەکان خودی ئەوان وەرێیان خستووە، هەموو رۆژێك کێوێك لە چلكو جەرعاتو هەرەشەو گوللەمان تێئەگرن بۆئەوەی هەر لەو گۆشەیە بمێنینەوەو سەر بەرز نەکەینەوەو کارێکمان بە دەخالەتکردن لە کۆمەڵگاو بە میکانیزمە کۆمەلایەتی یەکانی دەخالەت لە کۆمەڵگاو پێکهێنانی گۆرانکاری لە کۆمەڵگادا نەبێت. بۆئەوەی بچین ژیانی خۆمان لەنێو "دنیای چەپ"دا بکەین. وە هاورێیان، لانی کەم لە بەلشەفیزم بەم لاوە بەشی هەرە زۆری چەپی رادیکالو گروپە کۆمۆنیستی یەکان لەم دالانانەی پەراوێزی کۆمەڵگادا ژیاون.

بەشێکی زۆر لەو شێوازو نۆرمانەی کە پێمان وایە حەقیقەتو تایبەتمەندیی زاتیی بزووتنەوەکەمانە، ئاکامی تێئاخێنراوو "داخلی کراوی" ئەو گوشارە خارجی یانەیە کە

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

بەدرێژایی ساڵەهای ساڵ خستوویانەتە سەرمان و بەهیچ جۆرێك هی خۆمان نییە. زمانی ئێمە زمانی ئاڵۆزی قسەی دژوارو نامەفهوم نییە، هەرچەند ئێمە دەبێ کەسانێکی هۆشمەندو ئاگادار بین و ئاڵۆزترین بینەوبەردە تیۆریەکان تاقیب بکەین، بەڵام زمانی ئێمە هەر ئەو زمانەیە کە ئینسانی هاوچەرخی ئێمە سەبارەت بە مەسەلەکانی خۆی قسەی پێدەکات. سەرقاڵییەکانی ئێمە، سەرقاڵییەکانی فیرقەکەی خۆمان نییە، سەرقاڵییەکانی ئێمە، سەرقاڵییەکانی ئینسانی ئەمرۆیە، هەرچەندە کە دەبێت بە ڕیزەکانی خۆشمان ڕابگەین بۆئەوەی ڕیزێکی بەهێز بێت. سەرقاڵییەکانی ئێمە ڕازاندنەوەو پێچانەوەو ڕێکوپێککردنی دووبارەو چەندبارەی ئەو شتانە نییە کە پێشینانی ئێمە وتوویانە، بەڵکو وەڵامدانەوەیە بە مەسەلەکانی کۆمەڵگای هاوچەرخ. من لایەنگری پڕرەنگترین مارکسیستێکم کە بکرێ پەیدا بکرێت، پێم وایە پڕرەنگترین مارکسیسم ئەو مارکسیزمەیە کە دەتوانێ کاریگەری لەسەر جیهانی دەرەوە دابنێت. بنچینەی قسەی مارکس ئەوە بوو کە گووتی کۆمەڵگا ئەسڵە، ئەوە کۆمەڵگایە کە روحی ئێمە، فیکری ئێمە، هەست و سۆزی ئێمە، جوانناسی ئێمەو هەموو شتێکی ئێمە دیاری ئەکات. وە ئێستا ڕێك هەر ئەو کەسانەی کە کۆمەڵگا بریارە ئەم جێگاوشوێنە چارەنووسسازەی هەبێت لە بیرکردنەوەیاندا، بوونەتە پێدەرێبەستترین گروپ لەبەرامبەر یاساکانی حەرەکەت و میکانیزمەکانی خودی کۆمەڵگادا. کاتێك باسی ئاژیتاتۆرە کۆمۆنیستەکان و کۆڕو کۆمەڵە کرێکاری‌یەکانمان دەکرد، خەریك بووین هەر ئەمەمان دەگووت کە سەیرکەن لانێ کەمی میکانیزمێك کە خودی کۆمەڵگا بۆ یەکگرتووبوونی کرێکاران هێناویەتی‌یە ئاراوە چی‌یە، وەرن با بچین پێوەی پەیوەست بین و کاری پێبکەین. قسەکانتان لەوێ بکەن، لەوێ گوێگری هەیە، باسی کۆڕوکۆمەڵە کرێکاریێەکان لەسەر ناسینەوەی سەرلەنوێی گۆشەیەك لە میکانیزمە واقعی‌یەکانی کۆمەڵگا بوو. وەبیرهێنانەوەی ئەوە بوو کە جینی کرێکار بوونەوەرێکی کۆمەڵایەتی‌یەو لەنێو کۆمەڵگادا قەوارەی گرتووە. ئاوا نییە کە کرێکاران لە نەبوونی گروپە چەپەکاندا ژمارەیەك ئینسانی پرش وبڵاو بن کە سرو بێجووڵە سەیری ئاسمان دەکەن بۆئەوەی یەکێك بێت و پێیان بڵێت هەژاری خراپەو یەکێتی باشە. وتمان دڵنیابن لە هەموو ساتێکدا لەنێو کرێکاراندا کۆڕوکۆمەڵی بەرەنگاری هەیە. گووتمان مەرجی دەخالەت لە چارەنووسی کۆمەڵگادا، بەرەسمی ناسینی میکانیزمەکان و یاساکانی حەرەکەتی کۆمەڵگایە. ئەمە بنچینەی مارکسیزمە. تەریك کەوتنەوە لە کۆمەڵگا، بێتوانایی لە دەستبردن بۆ میکانیزمەکانی کۆمەڵگا بۆ جێگۆرکێی هێزو خۆنواندنی سیاسی، ئامادەنەبوون لە شەری دەسەڵاتدا، بێدەربەستی لەبەرامبەر کێشەکانی رۆژانەی کۆمەڵگاداو جێگاخۆشکردن لە قاوغی بوونەوەرێکی پیشەیی و فیرقەیی و لاکەوتەدا، ئەمانە نەریتی کاری کلاسیکی کۆمۆنیستی نین. بەڵکو میراتی ئیستیدادو سەرکوت و شکستە. نابێ ئەو وێنایە قبوول بکەین کە لە ژیانی سیاسی و شێوەی "کلاسیك"ی هەڵسووڕانی کۆمۆنیستی بەدەستەوە ئەدرێت. یەکەم، خودی ئەم "کلاسیك"ە بیست ساڵ بەرلەئێستا شتێکی دیکە بوو، دووەم، خودی ئێمە لە گۆرینی ئەم ئەم "کلاسیك"ەدا ڕۆڵێکی بەرچاومان گێراوە. سەرئەنجام من هیچ بایەخێك بۆ ئەو قسەیە دانانێم کە دەڵێن ئەمە شێوازی کلاسیکی کاری کۆمۆنیستی نییە. ئەوە ئێمەین کە دەبێ بڵێین کاری کۆمۆنیستی چی‌یە، وە ئەگەر ئێمە بەپێی عەقڵ و هۆشی خۆمان و پێداویستی‌یە سیاسی و ئامانجە کۆمەڵایەتی‌یەکانمان پێمان وایە کە دەبێ بە ئاراستەیەکی دیاریکرودا بڕۆین، دەبێ بڕۆین و نیگەرانی ئەوە نەبین کە پێشتر هیچ کەسێك بەم ڕێگایەدا نەڕۆیشتووەو ئەم ڕێگایە ناهەموارو دژوارە.

هەڵسووڕانی سیاسی لە ناوەڕۆکدا هەڵسووڕانێکی ئاشکرایە

ڕێگە بدەن لەسەر چەند ئەنجامگیری‌یەکی گشتی لەم پێشەکی‌یە هەڵوێستەیەك بکەم. یەکەمین خاڵ ئەوەیە کە خەبات بۆ دەسەڵاتی سیاسی خەباتێکی ئاشکرا (عەلەنی)یە. خەڵکی بەشێوەیەکی سروشتی ئاشکران و ئەوەش خەڵك و چینە کۆمەڵایەتی‌یەکانن کە لەپێناوی دەسەڵاتدا خەبات ئەکەن. هەوڵ ئەدەن بیگرن و نەیدەن. خەباتی سیاسی لە کۆمەڵگادا، بەوێنەی خەباتێك لەنێو ئینسانەکانی کۆمەڵگادا، کۆمەڵێك میکانیزمی ئاشکرای هەیە. گوتن، قسەکردن، نووسین، هاوارکردن، بانگ کردن، سەرنج ڕاکێشان، هێز کۆکردنەوە، ئیرەو ئەوێ پێکردن، مقاوەمەت کردن، سەنگەربەندی کردن و...تاد، هەموو ئەمانەی لەگەڵدایە. خەباتی سیاسی نهێنی شتێکە کە بەسەر بزووتنەوەی ئێمەدا سەپێنراوەو تاکو ئێستاش ئەسەپێنرێت. خۆشمان بەم واقعییەتە سەپێنراوە خوومان گرتووە. شێوازەکانی هەڵسووران لەو هەلومەرجەدا کە لەژێر سەرکوتدا نین نازانین. دەڵێی ئێمە هەر دەبێ بڕۆین لە ژێر سەرکوتداو بەپەنهانی کار بکەین. ئەوە ڕاستە کە حیزبی کۆمۆنیستی دەبێ بتوانێ ئەم هەڵسووڕانە نهێنی‌یە ئەنجام بدات و هەمیشە بەشێك لە خەباتی کۆمۆنیستی خەباتێکی نهێنی‌یە. بەڵام ئێمە دەبێ ئەوە بزانین کە

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

ئامانجی هەڵسووڕانی ئێمە شکاندنی ئەم بەربەستی ئیستبدادەیە کە ئێمە لە دەستبردن بۆ میکانیزمە کۆمەڵایەتی یەکانی قسەکردن و هێزگرتن و جەنگ لەئاستێکی کۆمەڵایەتیدا مەحروم دەکات. ئێمە خەریکین بۆ ئەوە خەبات ئەکەین کە ئەم بەربەستە بشکێنین و بتوانین لە کەشوهەوایەکی ئاشکراو بێئیستبداددا کار بکەین، بەڵام ئەوە بۆرژوازی یە کە ناهێڵێت. ئێمە دەمانگووت ئەرکی شۆڕشی 57 (شۆڕشی 1979ی زایینی لەئێران–و) دابینکردنی پێشمەرجە دیموکراتیکەکانی شۆڕشی کرێکاری یە. بەڵام ئەگەر ئەم هەلومەرجە برەخسایە ئایا دەمانتوانی بەدروستی کەڵکی لێوەربگرین؟ ئایا ئەو چەپە رادیکاڵەی کە لەزاتی خۆیدا گرووپی فشارە نەک حیزبێکی سیاسی کە چاوی بڕیبێتە کۆمەڵگاو دەسەڵات، تەنانەت لە هەلومەرجێکی دیموکراتیکیشدا دەتوانێ دەخاڵەت لەچارەنووسی کۆمەڵدا بکات؟ پێم وانییە.

یەکەمین ئەنجامگیری من ئەمەیە کە هەڵسووڕانی سیاسی دەبێ لە بوعدێکی عەلەنی، فراوان و لەبەرچاوی خەڵکدا ئەنجام بدرێت و ئێمەش دەبێ پێبنێینە ئەم مەیدانەوە. وە ئەو شێوەیەی کە چەپەکان تائێستا نەریتیان بووە و خەباتیان کردووە، واتە شێوەی غەیبی، شێوەیەك کە تیایدا حوکم و شیعار و خواستەکان وەکو ئەحکامێکی بەڵگەنەویست لەپشتی دیوارێکەوە بۆ خەڵکی فڕێ ئەدرێن، گوایە مێشکێکیان لەشوێنێکدا شاردۆتەوە، گوایە چاوگێك لە ژیری و حیکمەتیان لە شوێنێکدا شاردۆتەوە و شوێنەکەی بەخەڵکی نالێن و، ڕادەگەیەنن "ئێمە دەزانین کە مێژوو بەم ئاراستەیەدا ئەڕوات و بەو ئاراستەیەدا ناڕوات"، هەرگیز شێوەیەکی کارساز و کۆمۆنیستی نییە. ئەمە شێوازی ڕەوتە سیاسی یە جڤی یەکان نییە. سەرەنجام ئەگەر دەتانەوێت خەڵکی بەشوێن ئێوەدا بێن دەبێ خۆتان نیشان بدەن. دەبێ بانگەوازی خۆتان ئاشکرا بکەن و خەڵك بەدوای خۆتاندا بهێنن. وە کەسێك کە ئەوە دەرك بکات کە بۆ هێنانە مەیدانی دوو ملیۆن کەس پێویستت بە دە هەزار ئینسانی واقعی و خاوەن ناسنامە و ڕوخساری ناسراو هەیە کە هەر کامیان نفوزێکیان لەنێو خەڵکدا هەبێت و لەشوێنێك بایەخ و قەدرێکیان هەبێت، لەوە تێدەگات حیزبێك کە پەنجا شەخسییەتی کۆمۆنیستی بە کۆمەڵگا ناساندووە و پێی وایە هێشتا کەمە، خەتی ڕاست و چەپی بەسەر تیۆری حیزبی لینینیدا نەهێناوە و نەبووەتە "حیزبی شەخسییەتەکان". بەڵکو زۆر بەسادەیی خەریکە دەڵێت هێشتا شەخسییەتی کەممان هەیە. ئەوەی کە شەخسییاتت هەبێت، ڕوخسارە واقعی یەکانت هەبێت، ڕابەران و هەڵسووڕاوانی ناسراوت هەبێت، شێوازێکی باوو واقعی ژیانی ئەو حیزبە سیاسی یانەیە کە دەیانەوێت بەهێز بن.

تاك لە خەباتی سیاسیدا گرنگە. تاك ئەو دیاردەیەیە کە ڕوخسار دەداتە یەکێتی یەکان، حیزبە سیاسی یەکان و بزووتنەوەکان. بۆ جەماوەری فراوانی خەڵك مەلموسیان دەکات و ئەوان دەخاتە بەردەستی خەڵك. لە تێڕوانین بۆ هەر دامەزراوێك ئێوە تەنها ناڕواننە فۆنکسیۆن و دەورو بەرنامە و فەلسەفەی وجودی ئەو دامەزراوەیە، بەڵکو سەیری ئەو کەسانەش دەکەن کە ئەو دامەزراوەیە دروست ئەکەن، وە ئەمە لە مەلموسکردن و واقعی کردنی پەیوەندی کۆمەڵگا لەگەڵ ئەو دامەزراوەیەدا ڕۆڵێکی چارەنووسسازی هەیە. هەر تاکێك، هەرچەندە بەشێکیش بێت لە ڕێکخراوێك و دامەزراوێکی جەماعی، دەورێکی تاکەکەسی ئەگێڕێ و ڕۆڵێکی تایبەت بەخۆی لە ژیانی سیاسیدا هەیە. ئەو ڕێکخراوو بزووتنەوەیەی گوێ بە تاك نەدات و تاك بسڕیتەوە خۆی بێتەئسیرو پووچەڵ کردۆتەوە. ڕێکخراو نیشاندەری یەکێتی یەکی قووڵە لەنێوان تاکەکاندا، لەدوا ئەنجامدا ڕێکخراو حیکمەتێکی زیاتر لە یەکخستنی تاکەکانی خۆی نییە. ئەوە دەزانم کە لەمێژووی هەر حیزبێکدا تاکەکان دێن و دەڕۆن، بەڵام گرنگیی ڕێکخراو لەوەدایە کە لەهەر قۆناغێکدا کۆمەڵێك تاکی دیاریکراوی هاوڕاو یەکگرتوو کردووە. ئەم ڕێکخراوە تۆڕێکە کە ئەم تاکانە و خەباتی ئەوان بەیەکەوە دەبەستێ، بەهێزی ئەکات، هاوئاهەنگی ئەکات، هێزی ڕێکخراوەکە دەکاتە پشتیوانەی هەڵسووڕانی تاك و هێزی هەموو تاکەکان دەکاتە هێزی ڕێکخراو. بەڵام ڕێکخراو جێگای خەباتی تاك ناگرێتەوە.

هەڵبەتە ئەم باسەش لەنێو ئێمەدا تازە نییە. ئێمە 15 ساڵ بەرلەئێستا بە دوورو درێژی باسی مەقولەی ئاژیتاتۆرە کۆمۆنیستەکان و ڕابەرانی عەمەلی بزووتنەوەی کرێکاری و ڕۆڵی تاك و ڕابەری ناسراوو جێگەی متمانەمان کرد لە بزووتنەوەی کرێکاریدا. کۆمۆنیزمی مارکسی، کۆمۆنیزمی کرێکاری، بەم پێیە هەمیشە "حیزبی شەخسییەتەکان"ە. تواندنەوەی ناسنامەی فەردیی کۆمۆنیستەکان لە ڕێکخراوێکی ئیداری و عەسکەری بێڕوخساردا، تا ڕادەی گۆڕینی ناوەکانیان بە پیتی کورتکراوە، سەندنەوەی ناسنامە لە کۆمۆنیستەکان و، ئەوەی کە دیعایە و تەحریرو شیعارو بانگەواز بکرێتە بەرهەمی سکرتاریەت و ستادەکانی ڕێکخراوە غەیبی یەکان، ئەمانە بەرهەمی بزووتنەوەی ئێمە نین، تایبەتمەندی بزووتنەوەی ئێمە نین. قسە لەسەر ئەوە نییە کە حیزب نابێت کۆمیتەی هەبێت، لەسەر ئەوە نییە کە حیزب نابێت هەیکەلێکی تۆکمەی زێرزەمینیی هەبێت کە بتوانێت لە هەموو هەلومەرجێکدا خەبات بکات. باس لەسەر ئەوە نییە کە ئەوە هەر ئەو تۆڕە زێرزەمینی یەی ئێمەیە کە دەرفەتی پێداوین بگەینە ئەم جێوشوێنەی ئێستامان، وە ئەوە دیسپلینی تۆکمەی ئێمەیە کە پشتیوانەی کاری ئێمەیە.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

قسە لەسەر هیچ یەکێك لەمانە نییە، بەڵام ئایا ئێمە بەئەندازەی پێویست مەیدانمان لەدەستی ئەوانی دیکە دەرهێناوە کە ئێستا کەسێك بکەوێتە گومانەوەو بڵێت ئایا زۆر بەم ئاراستەیەدا نەرۆیشتوون؟

ئێمە دەبێ دیسان سەدان ئەوەندە بەم ئاراستەیەدا برۆین، ئێمە دەبێت هەر بەم مەودایەی ئێستامانەوە دەیان روخساری ئاشکرای دیکەمان هەبێت، بۆئەوەی کەسێك کە لەئێران بیر لە بەدەسەڵات گەیشتنی ئەم رەوتە دەکاتەوە بتوانێ بەدیاریکراوی ئەوە بێنێتە بەرچاوی خۆی کە چ تەرزو چ تیپێك لە ئینسانەکان، بە چ بیروباوەرو هەڵسوکەوت و تایبەتمەندییەکەوە دێنە سەرکار. وە بتوانن و بیانەوێت و ئاواتی ئەوە بخوازن کە ئەم تەرزە لەئینسانەکان بێنە سەرکار. ئێمە تائێستا لەم رێگایەدا تەنانەت بەدروستیش هەنگاو نەناوە. رەنگە کەسێك بڵێت ئەم کارانە سۆسیالیستی نییە؟ راستە بە مانای کۆن و فیرقەیی وشەکە، بەپێی ئاستی هۆشیاری و تێگەیشتنی چەوتی ئەوانەی کە دەیانەوێت لە گۆشەو کەنارەکانی کۆمەڵگادا بژین، بەڵێ ئەمانە سۆسیالیستی نییە. بەڵام بۆ مارکسیستێك ئەمە دەقاودەق سۆسیالیزمە. بۆ کەسێك کە دەیەوێت دەسەڵات لەچنگی بۆرژوازی دەربهێنی ئەمە دەقاودەق سۆسیالیزمە. ئێمە ئەم زەرورەتەمان رێك لە کۆمۆنیزمەکەمان و مارکسیزمەکەمانەوە هەڵینجاوەو پێمان وایە ئەمە مەرجی پێشرەوییە لە خەبات لەپێناوی وەدیهێنانی ئامانجەکانماندا. ئەگەر بریار بێت خاوەنداریێتی تایبەتی و نیزامی کاری بەکرێ ژێرەوژور بکەین و ئەو ئامانج و خواستە مێژووسازانە بەکردەوە دەربێنین کە رامان گەیاندوون، دەبێ بەوێنەی ژمارەیەکی فراوان لە ئینسانی واقعی و خاوەن روخسارو سیمای سیاسی تایبەتی خۆمان، بچینە بەردەم کۆمەڵگاو بانگەوازی خۆمان بە کۆمەڵگاو بە گشت چینی کرێکار رابگەیەنین. خۆ حەشاردان لە کونجێکداو بێ روخساری و ژیان لە پەراوێزدا تایبەتمەندیی کۆمۆنیزم نییە. ئەمانە خواستەکانی بۆرژوازییە لە کۆمۆنیستەکان. ئەوان دامودەزگای سەرکوتیان داناوە، دامودەزگای مەزنی درۆهەڵبەستنیان داناوە، تا رێك هەر ئەمە بەسەر کۆمۆنیزم و ریزی کۆمۆنیستی چینی کرێکاردا بسەپێنن. خۆدەرخستن بەوێنەی ئینسانگەلێکی واقعی بۆ کۆمەڵێك ئینسانی مارکسیست، دەقاودەق سۆسیالیزمە. ئەرکی سۆسیالیزمە، خاڵی دەستپێکردنی سۆسیالیزمە، بە غەیری ئەمە سۆسیالیزم نییە.

حیزب و چین:

پەیوەندی محەللی و پەیوەندی و کۆمەڵایەتی

کاری حیزب لەگەڵ کرێکاراندا چی بەسەردێت؟ هەڵبەتە کاری راستەوخۆو حزوریی حیزب لەگەڵ هەڵسووراوان و کۆروکۆمەڵ و تۆرە کرێکارییەکاندا بەشێکی هەمیشەیی کاری حیزبێکی کۆمۆنیستییەو دەبێ هەمیشە مەشغولی بین. ئەمە ئەو جۆرە هەڵسوورانەی نێو کرێکارانە کە هەم لەبارەیەوە زۆرمان وتووەو هەم لە بەڵگەنەویستەکانی هەڵسوورانی رۆژانەی حیزبەو هەر لەپێناوی ئەمەدا رێکخراومان پێکهێناوە. جۆرێکی دیکەش لە کاری کرێکاری ئەوەیە کە ئیمکانی هەڵبژاردنی کۆمۆنیزم بۆ کرێکاران فەراهەم بکەیت. بەکرێکاران بڵێی ئەم جەنگە ئەبینن؟ دەتوانن لەم کێشمەکێشەدا کۆمۆنیزم هەڵبژێرن، کۆمۆنیزمی کرێکاری هێزێکی هەنوکەیی و مەوجودە. ئیتر جەنگ لەنێوان جەبهەی میللی و حیزبی تودەو لایەنگرانی پاشایەتی و ئیسلامدا نییە. ئەمە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکارییەو دەتوانن ئەو هەڵبژێرن. هەڵبژاردنی ئێوە تەنها لەنێو بازنەی حیزبەکانی چینی دەسەڵاتداردا نییە. ئەمە حیزبی خۆتانەو دەتوانن سبەینێ بچن بۆ سەنتەری شاری تاران، بۆ نووسینگەی حیزب و، پەیوەست بن بە حیزبەوەو بەمجۆرە لەگەڵ باقی کرێکارانی ئەندامی حیزبدا لە شوێنی ژیان و کارگەو شارەکەی خۆتاندا پەیوەست و یەکگرتوو بکرێن: دەتوانن هەر لەو رۆژەوە مەسئولییەت لەئەستۆ بگرن. هاورێیان، ئێمە دەمانەوێت مافی هەڵبژاردن بدەین بە کرێکاران. ئەگەر ئێمە لە کونا بین، کرێکار بۆچی دەبێ ئێمە هەڵبژێرێت؟ تروتسکیستەکان دەیان ساڵە خەریکی ئەوەن کە دۆڵمە بۆ پێکیتەکان ئەبەن و شانبەشانی کرێکاران بەدەستی پاسەوانەکان کوتەك ئەخۆن، کەچی هێشتا دەبینن کاتێك کرێکار بیر لە مەسەلەی دەسەڵات و دەوڵەت ئەکاتەوە لە کۆمەڵگادا، دیسانەوە بیر لە سۆسیال دیموکراسی ئەکاتەوە. چونکە حیزبی تروتسکیست خۆی نەخستۆتە ئەو جێوشوێنەی کە وەکو هێزێك لە کۆمەڵگادا لیوەشاوەیی ئەوەی هەبێت لەلایەن کرێکارەوە وەك ئامرازێکی دەخالەت لە مەسەلەی دەسەڵاتدا هەڵبژێردرێت و دەستەبژێری بکرێت. ئاخر دەبێ حیزبێك خۆی لە مەیدانی سیاسیدا حزوری هەبێت تا بکرێت تۆش هەڵیبژێرێت. بۆئەوەی ئەوە دەرك بکرێت کە ئەم رەوتە کارێکی لەدەست دێت و رێگای خۆی ئەزانێت. دەتوانێ هاوسەنگی هێزەکان بگۆرێت. حیزبی ئێمە دەبێ لەئاستێکدا دەربکەوێت کە کرێکاری ئێرانی بتوانێ هەڵیبژێرێ. مەبەست ئەوە نییە کە لە هەڵبژاردنەدا دەنگی پێبدات. مەبەستم ئەوەیە کە کرێکار وەکو چینێك ئەم حیزبە هەڵبژێرێت و بڵێت من لەنێو ئەو ئەلتەرنەتیڤانەدا کە هەن لەگەڵ ئەم حیزبەدا دەرۆم. بوعدێکی هەمیشەیی و لەپسان نەهاتووی هەڵسوورانی ئێمە ئەوەیە کە

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

پەوەندیـیە کرێکاری‌یـەکانمان جۆش بدەین. پوعدێکی دیکـەی هەڵسوورانمان ئەوەیـە کـە بـەپانتایی کۆمـەڵگاو لـە کێشمەکێشی دەسـەڵاتدا حیـزب وەکـو ئامرازێکی واقعی بخەینـە بەردەستی چینی کرێکار تا بـۆ یەکلاییکردنـەوەی یـەکجاریی کۆمـەڵگا ئـەم ئامرازە وەك حیزبی خۆی بەدەستەوە بگرێت. ئەگەر ئەمەی دووەمیان ئەنجام نەدەین، ئەوە لە ئەکی کۆمۆنیستیی خۆماندا درێغی‌مان کردووە. چینی کرێکار چ گوناهێکی کردووە کە دەبێ تا ئەبەد سۆسیالیزم لە قالبی گروپە دە کەسی‌یەکانی "یـەکێتی‌و خـەبات لـەرێگای دیفاع لـە مافـەکانی کرێکـان"دا ببینێـت‌و، حیزبـەکانی چـینە داراکـانیش لەناوەراسـتی گۆڕەپـانی سیاسی‌و سەرگەرمی یاریکردن بەچارەنووسی خۆیـەوە ببینێت. دەبێ کۆتایی بـەم دۆخە بهێنرێـت، وە ئەمـەش ئـەو کۆمۆنیسـتانەی پێویسـتە کـە تەقلیـدو نـەریتی گۆشـەگیریی‌و فیرقەسازیی‌و کـەلتوری گروپـی فشـاری بنێتـە لاوەو لەجەرگـەی جـەنگی دەسـەڵاتی نێـو کۆمەڵگادا دەرکەون.

وشـەی کۆمۆنیزم‌و سۆسیالیزم بەتـەنهایی‌و بـەبێ هیچ روونکردنەوەیـەك بـۆ کرێکار زۆر موعتەبـەرە. کرێکـار بەشـێوەیەکی غـەریزیی‌و سروشـتی لـەکاتی شـەرێکی کۆمەڵایەتیـدا بەدوای سۆسیالیستەکاندا دەگەرێت. ئەمە بەشێکە لە نەریتی چینی کرێکار. سۆسیالیزم خۆی بەرهـەمی چـینی کرێکـارە، ئـەوە بزووتنەوەکـەی ئەوانـە کـە کۆمـۆنیزمی بـۆ جیهـان بەرهـەم هێنـاوە. لە هـەر شـوێنێکی جیهانـدا، لـە ئەرجەنتینـەوە تـا کۆریـا، کاتێـك کرێکاران کۆدەبنـەوە، لەپێشـەوە دەتـوانی پێشـداوەری ئـەوە بکـەیت کـە ئـەدەبیاتی مارکسیسـتی لەناویاندا دەگەرێت‌و دەخوێنرێتەوە. ئێمە دەبێ حیزبێکی کۆمۆنیستی کرێکاری دروست بکـەین کـە لـە کۆمـەڵگادا، لـە مەیـدانی نەبـەردی چینـەکان لەسـەر موقـەدەراتی کۆمـەڵگا، حزوری هەبێت‌و ببینرێت. نەك تەنها ناوێك بێت لە خوار راگەیاندنەکانی رێکخراو لە فلانە کۆروکۆمەڵدا. ئەمە ئەو نەبەردەیە کە ئەمرۆ لەپێشمانە. حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری وەك حیزبێکی کرێکاری، حیزبێك کە لەسەر بناغەی ململانێ‌و مشتومرە چارەنووسسازەکان لەسـەر مارکسـیزم‌و جیاکردنـەوەی کۆمـۆنیزمی کرێکـاری لـە کۆمـۆنیزمی بـۆرژوایی بیناکراوە، ئەمرۆ گەیشتووەتە شوێنێك کە تـەنها رێگای بەرەوپێشەوەچوونی بریتی‌یە لە دەرکی پەیوەندیی نێوان حیزب‌و کۆمەڵگاو دەرکی مەقولەی میکانیزمە کۆمەڵایەتی‌یەکانی بەدەسـتەوە گرتنـی دەسـەڵات. مەبەسـتم لـە بەدەسـتەوەگرتنی دەسـەڵات پـەلاماری رۆژی ئـەخیر بۆسـەر کۆشـکی زسـتانەو پێکهێنـانی دەوڵـەت نییـە، بـەڵکو مەبەسـتم بـەهێزبوون‌و برەوسەندنی حیزبە لە کۆمەڵگادا، بەشێوەیەك کە ببێتە یەکێکە لە جەمسەرە گرنگەکانی ململانـێی چینەکان لەسـەر دەسـەڵات. بـەجۆرێك کـە نـەتوانن لەسـەرووی ئـەوەوەو بـەبێ حیسابکردن بۆ ئەو شتێك بەسەر کۆمەڵگادا بسەپێنن. ئەمە هەرئێستا دەستی پێکردووەو ئێمـە دەرکەوتـەکانی دەسـتپێکردنی ئـەم رەوتـە دەبینـین‌و خۆتـان دەبیـنن کـە چـەندە روو لەسەر لەپێشرەویدایە.

هاوریێیان، سەرکەوتن بەسەر بۆرژوازیدا دەبێ لە گۆرەپانەکەی ئەودا ئەنجام بدرێت، ئێمە لە کۆنگرەی خۆماندا بەسەر هیچ کەسێکدا سەرناکەوین. دەسەڵاتی سیاسی لە ئۆردوگای خۆماندا بەدەست ناهێنین. بۆیە دەبێ بچینە گۆرەپانی ئەوان، وە ئێستا خـەریکین ئـەرۆین، ئێمـە دەبێ خۆمـان بـۆ گێرانـی ئـەم دەورە ئامادە بکـەین. ئێمـە لـە هـەرکوێوە هـاتبین، چ مرەوجی سیاسی بووبێتین‌و چ رابەری کرێکاری‌و چ پارتیزان، چ شاعیر چ نووسەر، ئێستا گەیشتووینەتە شوێنێك کە دەبێ کۆمەڵێك دەور لەئاستی کۆمەڵایەتیدا لەئەستۆ بگرین‌و بیانگێرین. وە بەوێنـەی شەخسـیاتی زینـدووی بزووتنـەوەی سۆسـیالیزم‌و کۆمـۆنیزمی کرێکارێ ولاتێك دەربکەوین‌و قسەبکەین. لەگەڵ هەموو کۆمەڵگادا قسە بکەین.

حیزبی مارکسیستی– حیزبی کۆمەڵایەتی

ئێمە حیزبێکی مارکسیستی‌ین‌و لەم رەوتی پەرەسەندنەدا، وەکو هەر دیاردەیـەك کـە هێـزی کێشکردنەکەی بریارە بگاتە شوێنە زۆر دوورەکانیش، ناوکۆکەی مەرکەزیمان دەبێ زۆر پوخت‌و سەنگین بێت. لە کۆنگرەی دووەمدا ئامارەم بۆئەوە کرد کە لەرووی مێژوویـیەوە حیزبـە چـەپەکان کاتێـك ویسـتوویانە کۆمەڵایـەتی ببنـەوەو لـە ئاسـتێکی کۆمەڵایەتیـدا دەربکەون، بەلای راستدا بایانداوەتەوە. ئەمەشیان بەو جۆرە پاساو کردووە کە کۆمەڵگا راسترەوەو ئەگەر ئەمانیش دەنگیان بووێت دەبێت بەلای راستدا بابدەنەوە. وە هەڵبەتـە لـەرووی مێژوویـیەوە لـەم کـارەدا شکسـتیان خـواردووە. رەنگـە نوێنـەرێك لـە حیزبێکـی رادیکـالی چـەپ بـۆ دەورەیـەك چووبێتە پەرلەمانـەوە، بـەلام لـەدەورەی دواتـردا ئـەو تاکـە کەسـەش فایلەکـەیان ناوەتـە بن دەستی‌و ناردویانەتـەوە. ئێمـە یـەکێکین لـەو پەنجەبـژێرە رێکخـراوە کۆمۆنیسـتی‌یانەی دوای بەلشـەفییەکان کـە دەیانـەوێت بـە رادیکـالیزم‌و ماکزمالیزمەکـەیان جـەماوەری ببنـەوە. رێکخراوێـك کـە رێـك دەیـەوێت ماکیزمـالیزم‌و کۆمۆنیزم جەماوەری‌و کۆمەڵایـەتی بکاتـەوە. دەیەوێت ئاماتجەکانی‌و بیرۆکەی شۆرشـی کۆمۆنیستی‌یەکەی ببات‌و جەماوەری‌و کۆمەڵایـەتی بکاتـەوە. دەیـەوێت ئەوپـەری قسـەی خۆی لەبارەی دینەوە بکات بە قسەی کۆمەڵگا. ئێمە ئەو کەسانەین کە پێمان وایە دەبێ ئەم کۆمۆنیزمە کەم رەنگ نەکراوەیە جەماوەری‌و کۆمەڵایەتی بکەینەوە.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

ئەم ئاسۆیە، دوو پرسیار دەخاتە بەردەممان. یەکەم ئەوەی کە ئایا کارێکی وەها ئیمکانی هەیە؟ کە بەبڕوای من تەجروبە ئەوەی سەلماندووە کە لە سەردەمی ئێمەدا هەر ئەم شێوازە شێوازێکی کارایە. کۆمەڵگای هاوچەرخ وەڵامی رادیکاڵو ئینسانی رادیکاڵو لەسازش نەهاتووی دەوێت. کەسانێك کە قسەی بنەرەتیو بنچینەیی خۆیان دەڵێنو دەیانەوێت هاوبیرانو هاورێبازانی خۆیان یەکگرتوو بکەن بۆئەوەی سەرلەبەری ئەم ئاسۆ رادیکاڵە وەدیبهێنن. کافییە پێنج لەسەدی کۆمەڵگا قسەیان وەك ئێمە بێت بۆئەوەی سەرلەبەری دەسەڵات بگرین. کافییە پێنج لەسەدی خەڵکی ئێران چالاکانە دیفاع لە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری بکەنو ئەم حیزبە بەحیزبی خۆیان بزانن بۆئەوەی سەرتاپای ئەم وڵاتە بەدەستەوە بگرین. ئەوە گرنگ نییە کە بڵاوکراوە رێگەپێدراوو قانوونییەکانی ئێران رووی خۆش بەئێمە نیشان نەدەن. ئەو مەملەکەتە لەسەدا شەست ئینسانی دژی دینو دژی خودای هەیە کە بەدەست رژێمی ئیسلامییەوە چەقۆ گەیشتۆتە سەر ئیسقانیان وە هەموویان پشتیوانی سەبەینێی ئێمەن، ئەوانەی کە بەدەست ئیسلامەوە ئەناڵێنن ئێمەیان هەیە، ئەوانەی کە بەدەست نایەکسانیی ژنو پیاوەوە ئەناڵێنن ئێمەیان هەیە، کەسانێك کە بەدەست شەرقیبوونی زاڵ بەسەر رژێمو ئۆپۆزسیۆنەکەیەوە ماندوو بوون، ئێمەیان هەیە. وە ئەوە مافی ئێمەیە کە ئێمەیان هەبێت. ئەم توێژانە ئەگەر ئێمە بە نوێنەری خۆیان بزانن بەمە ناسنامەی کرێکاریو کۆمۆنیستیی ئێمەیان بەلاڕێدا نەبردووە. کەسانێك هەن کە دەڵێن ئێمە بۆیە لەگەڵ ئێوەدا هاتووین چونکە قسەی دڵی لاوان ئەکەن. ئێمە بۆیە لەگەڵ ئێوەدا هاتووین چونکە قسەی دڵی ژنان ئەکەن. یان لەبەر ئەوەی باسی کەلتوورێکی مۆدێرنتر ئەکەن. یان لەبەرئەوەی لەبەرامبەر دیندا راوەستاونەتەوە. ئەمە هیچ خەوشێکی تیدا نییە. کەسانێك کە لەگەڵ ئێمەدا دێن بەهۆی ئەو دەورەوە لەگەڵمان دێن کە ئەو رۆژە لە کۆمەڵگادا دەیگێرین. وە ئەگەر نەیگێرین ئیتر لەگەڵ ئێمەدا نایەنو لەگەڵ ئەوانی دیکەدا ئەرۆن کە ئەو دەورە ئەگرنە ئەستۆ. وەهیچ عەیبێکی تێدا نییە کە ئەمانە لەدەوری خۆمان کۆبکەینەوە. لەسەرەتاوە بریار وابوو کە جینی کرێکارو کۆمۆنیزمی کرێکاری وەکو ئالابەدەستی هەموو ئازادیو یەکسانییەك لە کۆمەڵگادا دەربکەون.

پرسیاری دووەم ئەوەیە کە ئەگەر ئەم هێزو خواستو مەیلانەمان لەدەوری خۆمان کۆکردەوە، چ زەمانەتێك هەیە کە نەبینە حیزبی ئەوان. تەنها نەبینە حیزبی ئەو کارانە. لێرەدایە کە دەبێ جەخت لەسەر ئەودیوی مەسەلەکە بکەین. ئەم حیزبە دەبێ بربرەپشتێکی کۆمۆنیستی پابەندی هەبێتو ئەم بربرەپشتە دەبێ هەمیشە گەشە بکات. رێگەم بدەن لێرەدا نەختێ بچمە سەر باسی ئەندامو کادر. من پێم وایە هەر کەسێك پێی خۆشە ببێتە ئەندامی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری دەبێ بتوانێ ببێتە ئەندام، فەرزی ئێمە لەسەر ئەوەیە کە هەموو ئینسانەکان بەشەرەفن، هەرکەسە خۆی دەزانێت کە بۆچی بووەتە ئەندام. بێگومان بۆچوونو سیاسەتەکانی حیزبی بەدڵ بووە. بەڵام دەبێت ئەم حیزبە توێژێك کادری هەبێت کە ئەم حیزبە رێنوێنی دەکات. زیندوو راینگریو بەرهەمی بهێنێتەوە، بەسەروکاری ئیشەکانیەوە بچێت، گەشەی پێبدات. کەسانێك کە هەموو نەخشەکەیان لەلایە، هەموو باسەکەیان لەلایە، ئەوپەڕی ئاسۆکە ئەبینێنو پابەندیی تیۆریکیو ئینتمای فیکریو بروایان بەئامانجەکەیان بەهێزو کامل بێت. ئەمە بوعدێکی ئەرکەکانی ئێمەیە کە نابێت پشت گوێ بخرێت. قسە لەسەر ئەوەیە کە ئێمە 500 هەزار ئەندامامان دەوێتو بۆ ئەم کارە پێویستمان بە دوو هەزار کادری بەتواناى کۆمۆنیست هەیەو دەبێ ئەمانە لەم حیزبەدا پەروەردە بکەین. سەرەنجام یەکێك لە کارەکانی کادری حیزب ئەوەیە کە ئەندامە باشەکان هەڵئەبژێرێتو کاریان لەسەر ئەکات، ماتریالیان ئەداتێ، قسەوباسیان لەگەڵ ئەکاتو هەوڵ ئەدات پەروەردەیان بکات. مەقولەی حیزبی فراوانی کۆمەڵایەتیو حیزبی مارکسیستی بەبڕوای من ناکۆك نین لەگەڵ یەکتردا. ئێمە دەمانەوێت بیسەلمێنن کە ناکۆك نین، دەکرێ مارکسیست بێت، ماکزیمالیست بێت، تیئۆریك بێت، خوازیاری سەرلەبەری گۆرانکاری سۆسیالیستی بێتو لە هەمانکاتدا حیزبێکی فراوانی کۆمەڵایەتیت هەبێت کە بە بچووکترین لێکچوون لەگەڵ ئارەزووەکانی خەڵکدا فراوان دەبێتەوە. رەنگە بڵێن کەسێك کە بۆ خواستەکانی لاوان لەگەڵ ئێمەدا هاتووە، کاتێك بە مەبەستەکەی خۆی بگات، ئیتر لەگەڵ ئێمەدا نامێنێتەوە. رەنگە وابێت، بەڵام تا ئەو رۆژەی کە لەگەڵ ئێمەدایە، ئێمە قازانجمان کردووە. پشتیوانەی چەند دەیەیی ئەم حیزبە لەرووی فیکریو پراتیکییەوە، ئەو ململانێیانەی کە چووەتە ناویانەوەو بە سەروچاوی خویناوییەوە لێیان هاتۆتە دەرەوە.. خەریکە پێمان دەڵێت کە ئەم حیزبە لەکوێ وەستاوە. ئێمە کۆمۆنیستین، وە ئەم کۆمۆنیزمە بەئەندازەی پێویست بەهێزە کە چەندینو چەند بەرابەری ئەوەی ئێستا برۆینە پێشەوە بەبێ هەست بە مەترسیو نیگەرانی کردن لە ئالودەبوون بە دنیای پیسی سیاسەت، برۆینە پێشەوەو هێز کۆبکەینەوە، وە ئەم هێز کۆکردنەوەیە ئەمڕۆ چارەنووسسازە.

ژیاندنەوەی کۆمۆنیزمی جیهانی

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

من سەبارەت بە رۆیشتنی حیزبی خۆمان بۆ ناو مەرکەزی جیهانی سیاسەت و مەرکەزی کۆمەڵگا قسەم کرد. بەڵام خاڵێکی دیکەیش بەبڕوای من چارەنووسسازە. ئەگەر کۆمۆنیزم لەئاستی جیهانیدا ئایندەیەکی هەبێت، ئەوا لەڕێگەی ئەو حیزبانەوە دەبێت کە ئەم کارە ئەکەن. نەك لەڕێگەی پەیوەندی گرتنی سکرتاریەت و پەیوەندی یە گشتی یەکانی ئێمە لەگەڵ هەڵسووڕاوانی بریتانی و ئەڵمانی و ئوستراڵی و پرسینی رای ئەوان سەبارەت بە هەڵوێستەکانمان، هەڵبەتە ئەمەش کارێکی باش و پێویستە. بەڵام ئەگەر بریار بێت شتێك کۆمۆنیزم لەدنیادا زیندوو بکاتەوە توانا و لێوەشاوەیی دوو سێ حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری دنیایە کە لە وڵاتانێکدا بەئەندازەی پێویست ببنە هێز. ئەمە کۆمۆنیزم زیندوو ئەکاتەوە، تیۆری مارکسیزم زیندوو ئەکاتەوە، مانیفێست زیندوو ئەکاتەوە، کاپیتاڵ زیندوو ئەکاتەوە، ئەمە ئەرکی ئێمەو قەرزی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی جیهانی یە لای ئێمە کە بەهێز ببین. ئەوەندە بەسە کە دوو ساڵ لە گۆشەیەکی جیهاندا دەسەڵاتمان بەدەست بێت. سەرکەوتنی ئێمە لەشەری دەسەڵاتدا، یان تەنانەت شکست دان و وەدەرنانی کۆنەپەرستی لە گۆشەیەکی ئەو مەملەکەتەدا، چاوی خەڵکی جیهان بەرووی کۆمۆنیزمی کرێکاری و حیزبە سەرکەوتووەکەی هەڵئەهێنێ و ئەوسا ئێوە دەتوانن لەبارەی مارکس و لینین و ئەنتەرناسیۆناڵی کۆمۆنیستی و مافی کرێکار لە جیهانی ئەمرۆدا بۆ هەموو دنیا قسە بکەن. ئێمە، واتە ئەو حیزبانەی کە بتوانین لە کۆمەڵگادا ببینە دەسەڵاتێك، کۆمۆنیزم زیندوو ئەکەینەوە. ئەمە تەنها وەڵامی واقعی دوای هەرەسی بلۆکی رۆژهەڵاتە. وەڵامدانەوەکانی پاش هەرەسی بلۆکی رۆژهەڵات وەڵامدانەوەی تیۆریك نییە، وەڵامە تیۆری یەکانیمان پێشتر داوەتەوەو دابوویانەوە. وەڵامەکانی پاش هەرەسی بلۆکی رۆژهەڵات وەڵامی پراتیکین. پراتیکی بەمانای فراوانی وشەکە. وەڵامی واقعی ئێمە بە زیندووکردنەوەی کۆمۆنیزم، دوای رووداوی هەرەسی بلۆکی رۆژهەڵات، بەرپاکردنی ئەم ئاڵایە لە شوێنێك کە ژمارەیەکی ئەوتۆ لە خەڵکی، بەدەنگدانەوەیەکی بەئەندازەی پێویست گەورەوە، تیایدا بن کە ئەم کەوکەبە سەرنجی بچێتە سەر ئێمەو سەرهەڵدانەوەی ئێمە. ئەم کارە لە ئێمە ئەوەشێتەوە، راستی یەکەی من نازانم چ حیزب گەلێکی دیکە لەدنیادا خەریکن ئەم کارە ئەکەن. بەڵام ئەوە دەبینم کە لە ئاستی وڵاتێکی وەکو ئێراندا ئێمە ئەم توانایەمان هەیە. ئەمە رێکخراوێکە کە ئەم توانایەی هەیە کە کارێکی ئیجابی لەو ئاستەدا کە من باسم کرد ئەنجام بدات. بەجۆرێك کە بزووتنەوەی کۆمۆنیستی بەشێوەیەکی گشتی ئاستێك بباتە سەرەوە.

ئەو ئەرکەی کە ئەمرۆ لەبەردەمماندایە سوود وەرگرتنە لەم سەرمایە بیست ساڵەیە، لەم هەستە بیست ساڵەیە، لەم ئەزموونە بیست ساڵەیە، سوود وەرگرتنە لەم هێزانەی کە بەدرێژایی ئەم ساڵانە کۆبوونەتەوەو خاراوبوون بۆ ئەنجامدانی کارێك لەدەرەوەی بازنەی ئەم نەریتەداو لەدەرەوەی ئەم مێژووە پەراوێزکەوتووەدا. کارێکی کاریگەر لە کۆمەڵگادا. وە ئەمە کارێکە کە ئێمە دەستمان پێکردووەو هەموومان پێی سەربەرزین.

بەڵام لە هەمانکاتدا ئێمە بەئەندازەی پێویست بەم قەڵەمڕەوانەدا ئاشنانین، پسپۆریمان نییە تیایاندا، شارەزای پێچ و پەناکانی نین، دەبێ بەخێرایی فێری ببین و لە رەقیبەکانمان هۆشیارتر و چالاکتر بین، داهێنەرتر بین. دنیایەك کار لەم رێگایەدا هەیەو دەمەوێ دواتر لەم دانیشتنەدا لەسەر ئەبعادە جیاجیاکانی هەڵوێستە بکەین.

ئەم بابەتە بۆ یەکەمجار لە "انترسیونال"ی ژمارە 29ی ئایاری 1999دا بڵاوکراوەتەوە.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com